

Trepalnice ležejo na oči, se pritiskajo nanje. Vse misli se zmešajo, vrte, nejasne, razblinjene. Ne ločim jih več. Hite mimo, izginjajo v meglenost, v otopelost — kako so trudne oči! —

Naenkrať burno zapolje srce, požene kri v glavo; nekaj buti v vrata, po sobi udarijo konjska kopita. S krikom skočim na postelji, se uprem z rokama ob odejo. Tema se razmakne, pred menoj stoji konj, okostnjak, visok, z glavo, iztegnjeno proti meni in strmi vame. Razklene se mu gobec, v goltancu mu zahrešči in skozi kosti padejo besede proti meni:

»Ali spiš, človek, ali spiš?«

Gluhoća, ki je nastala v sobi, me je stisnila tako, da mi je obšlo srce.

Vnovič se razklene koščeni gobec, oči votlo bulijo v me in vnovič pade trdo vprašanje proti meni:

»Ali spiš, človek, ali spiš?« —

SOLNCE SE SMEJE NAD ČRNIMI RAKVAMI...

Andrě Čebokli.

Solnce se je že navsezgodaj zasmajalo... Smeh je bil rdeč: Nad mestecem je bilo na pobočju hribčka zagledalo med rumenimi goricami nove barake — ko da bi jih včeraj še ne bilo tu...

»Mrak — — si jim ti izkopal dno?!«

»Večer — — si jih ti iztesal?!«

»Noč — — si jih ti pokrila?!«

Pa kako: vse so tako nizke, ko da bi jih že požirala zemlja —, vsaka vsa povita v črno lepenko; vse malce skrite med belimi akacijami — — kakor skrivnostne škatlice, kar čez noč postavljene, katerim se vsakdo bliža... nikdar ne približa — — jih samo ogleduje od spredaj in zadaj, od desne in leve z radostjo in grozo — —.

Solnce je sijalo zmerom svetleje: zmerom glasneje se je smejalo prillikavim kasarnam...

Ker so imele vsaka svoja vrata vdelana tako, kakor da bi jih ne bilo. Okna pa so žarela kakor krvavosolzne velike oči — —.

Kaj je živelo — — kaj je trpelo za temi okni — —?!

Pripekajoče solnce je odgovorilo: »Krohočem se nad temi črnimi rakvami — —!«

Vsak tak dom je bil en sam velik prostor. Vsak kakor ena sama velika jetniška celica za en cel pregnan rod — —.

O čas polovljenih duš — — —!

Ob stenah in po sredini na desno in levo se je od vznožja k vzglavju splošno dvigal nizek, za moža širok oder. Na sto in sto belih in trdih slamnikov s še tršimi blazinami je bilo tesno uvrščenih na teh odrih. Vsak slamnik je bil grob z belim kamnom kot podzglavjem — —, zijoč v nizko streho, do vrha poln ponižanja in zasmehevanja — —, kakor grob, čisto nov in odprt še, poln vode ob viharju — —.

In na sto in sto sčrnelih obrazov je gledalo z belih slamnikov, na njih je ležalo prav toliko teles, pretvorjenih kakor v polčloveka: izstradanih in suhih, da je že kakor brstelo belo okostje pod kožo — —; sključenih, kakor da bi jih bila upognila žalost brez solz — —; in tako čudno zvutih, ko da bi sama sebe izpraševala, čemu so na svetu — —?

Kakor kamen kamna na produ so se tiščali drug drugega: tu po dva in dva, objemajoča se z nogami od strahu, da bi jima ne odneslo še nog — —; tam spet po dva in dva, ko da bi se od prevelike ljubezni v trpljenju čelo na čelo poljubljala, ko so jima bili že na dnu prsi zadušili glas in je gorje izsesalo že ustnicam kri — —. Iz vseh drugih pa ni niti v kretnji odmelo, kar jim je v prsih vpilo brez glasu — —.

Pri polodprtih očeh, ki so strašnejše od v jezi in strasti izbu-
ljenih, so bdeli cele dolge noči. Nekdo, ki bi bil bolj ko hudomušen, bi jih povprašal: »Ali ste na straži svojim bolečinam — —?«

Tako so tudi gledali, ko so sanjali. In šlo bi kar na smeh, če bi bil človek videl in slišal te v sanjah kakor besneče. Zašto smeje se, človek —:

Vrteli in vili so roke in ž njimi mahali, ko da bi se rili skozi mili-
jonsko množico, od nikjer in nikdar poznano, katera jim je bila za-
jezila ceste in poti in steze, ki peljejo v podjarmljeno domovino — —;
pogrebali so s prsti, od gladu nabrušenimi, kakor da bi razkopavali
poti do zasutih domov — —; in bili s koščenimi pestmi, ko da bi
razbijali vrata do pogašenih ognjišč — —!

In dalje —: tuintam so se bočile prsi visoko ... in padle globoko,
kakor da bi se bile zlomile, ko je zaječalo iz njih: izgubljeni sin je
srečal svojo žalostno mater — —; tuintam je dihalo sunkoma in samo
še grgralo iz njih: radi bi svojim izpili svoje bolečine z dušo vred —!

In še temu nasmejaj se, človek: stoterim so že čez spodnjo
ustnico moleli jeziki: radi bi prekleli ta svet — a razpokali so jim
jeziki od lakote in žeje — —, zakaj hranili so jih vse samo od ene
sklede: za jutranji in večerni čaj so pili svojo kri — — —!

Solnce je že žgalo: zdaj se samo še smeje nad črnimi rakvami ...

Kdaj jenjaš krohotati se pa ti, o človek?! ,